Ministerie van Buitenlandse Zaken
T.a.v. de minister van Buitenlandse Zaken
Zijne excellentie, de heer T.B.W. Berendsen
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)
Postbus 778
2300 AT Leiden

Leiden, 29 september 2026

Betreft: Nederland moet pal staan voor het Internationaal Strafhof en de internationale rechtsorde

Hooggeachte heer Berendsen,

Nederland profileert zich internationaal als land van vrede, recht en gerechtigheid. Den Haag is niet toevallig de stad waar belangrijke internationale rechtscolleges zijn gevestigd. Die bijzondere positie brengt een verantwoordelijkheid met zich mee: wanneer de internationale rechtsorde onder druk staat, kan Nederland niet stil blijven. Bovendien is het een constitutionele verplichting van Nederland om de ontwikkeling van de internationale rechtsorde te bevorderen (art. 90 van de Grondwet).

Daarom roepen wij de Nederlandse regering op om zich krachtig en ondubbelzinnig uit te spreken tegen de Amerikaanse sancties tegen medewerkers van het Internationaal Strafhof (ICC) en tegen organisaties en personen die de internationale rechtspleging en de bescherming van mensenrechten ondersteunen. Ook moet Nederland zich duidelijk uitspreken tegen iedere poging om het Internationaal Strafhof op te heffen, politiek te onderwerpen of structureel te verzwakken.

Het recht mag niet wijken voor politieke macht
Het Internationaal Strafhof is opgericht vanuit een eenvoudige maar fundamentele gedachte: niemand mag boven het internationaal recht staan. Het Statuut van Rome heeft de internationale gemeenschap een permanent gerecht gegeven dat zich kan bezighouden met de ernstigste misdrijven: genocide, misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden. Het betreffen misdrijven van dusdanig ernstige aard dat de internationale gemeenschap gezamenlijk heeft vastgesteld dat zij zich gezamenlijk inspannen om een einde te maken aan straffeloosheid van de daders van deze misdrijven. Dat betekent dat ook machtige regeringsleiders, ministers en militaire leiders niet automatisch buiten het bereik van het recht mogen vallen.

Dat uitgangspunt is niet anti-Amerikaans, anti-Israëlisch of gericht tegen welke staat dan ook. Het is juist een universeel rechtsstatelijk uitgangspunt. Hetzelfde recht moet voor iedereen gelden. Als het internationaal recht alleen wordt verdedigd wanneer het de politiek goed uitkomt, verliest het zijn betekenis.

Sancties, intimidatie en politieke vergelding mogen geen alternatief worden voor het recht
De Verenigde Staten hebben sancties opgelegd of aangekondigd tegen personen die betrokken zijn bij het werk van het Internationaal Strafhof en tegen organisaties die de werkzaamheden van het Hof ondersteunen. Daartegen moet Nederland zich duidelijk uitspreken.

Rechters, aanklagers en medewerkers van een internationaal gerecht mogen niet onder druk worden gezet omdat zij hun wettelijke taak uitvoeren. Of men het eens is met een bepaalde beslissing van het Hof is daarbij niet doorslaggevend. Er bestaat immers de mogelijkheid om juridische beslissingen te bekritiseren of aan te vechten met de daarvoor bestaande rechtsmiddelen en binnen de daarvoor bestemde kanalen/procedures.

Wanneer medewerkers van een internationaal gerecht het risico lopen persoonlijk gestraft te worden voor het uitvoeren van hun werkzaamheden en taken onder het Statuut, ontstaat bovendien een gevaarlijk afschrikwekkend effect. Het kan ertoe leiden dat juristen, onderzoekers en andere professionals terughoudender worden om onderzoek te doen naar de meest gevoelige internationale misdrijven. Dat raakt niet alleen één gerecht, maar daarmee wordt het vertrouwen in de internationale rechtsorde als geheel geraakt.

Mensenrechten mogen niet afhankelijk zijn van geopolitiek
Achter internationale strafzaken staan mensen. Mensen die hun familie zijn kwijtgeraakt. Mensen die hun huis zijn kwijtgeraakt. Mensen die slachtoffer zijn geworden van geweld, vervolging, marteling of gedwongen verplaatsing. Mensen die vaak jarenlang wachten op erkenning en gerechtigheid. Voor hen mag het niet uitmaken of de vermoedelijke dader afkomstig is uit een machtige of minder machtige staat. De bescherming van mensenrechten heeft alleen betekenis als zij universeel is. Het is daarom van groot belang dat Nederland zich niet alleen uitspreekt voor mensenrechten wanneer dat politiek gemakkelijk is, maar juist ook wanneer de toepassing van het recht politiek gevoelig ligt.

<u>Slachtoffers mogen niet de prijs betalen voor geopolitieke belangen.</u>

De lessen van de Tweede Wereldoorlog
De moderne internationale rechtsorde is niet uit het niets ontstaan. Na de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog heeft de internationale gemeenschap geprobeerd een wereldorde op te bouwen waarin ernstige internationale misdrijven niet opnieuw ongestraft zouden blijven. De Geneefse Conventies, het VN-Handvest en uiteindelijk het Statuut van Rome zijn onderdeel van die ontwikkeling.

De Geneefse Conventies leggen staten onder meer de verplichting op de verdragen te respecteren en te doen respecteren. Het Statuut van Rome heeft deze ontwikkeling verder vormgegeven door een permanent internationaal strafgerecht in het leven te roepen.

Het is daarom pijnlijk en zorgwekkend wanneer juist de instellingen die bedoeld zijn om straffeloosheid tegen te gaan, onder politieke druk komen te staan. Nederland zou zich daar niet bij moeten neerleggen.

Nederland heeft een bijzondere verantwoordelijkheid
Nederland is niet slechts één van de vele landen die het Internationaal Strafhof ondersteunen.
Het Internationaal Strafhof staat in Den Haag. Den Haag wordt wereldwijd geassocieerd met internationale gerechtigheid. Dat is een groot goed, maar het schept ook verplichtingen. Wanneer medewerkers van het Internationaal Strafhof onder druk worden gezet, raakt dat daarmee ook Nederland.

Sterker nog, het Zetelverdrag tussen het Internationaal Strafhof en Nederland verplicht Nederland om het personeel van het Hof te beschermen "from interference of any kind". Concreet bepaalt artikel 43 als volgt:

*"The competent authorities shall take **effective and adequate action** which may be required **to ensure the security, safety and protection** of persons referred to in this Agreement, **indispensable for the proper functioning of the Court, free from interference of any kind**."*

De Nederlandse staat treft daarom niet slechts een algemene verplichting, waarvan het moreel opportuun is om deze na te komen. Het betreft een duidelijke juridische verplichting die de Nederlandse staat onvoldoende nakomt.

De Nederlandse regering moet daarom de onafhankelijkheid van het Hof effectief beschermen, zodat rechters en aanklagers hun werk kunnen doen zonder politieke inmenging.

Geen afbraak van het Internationaal Strafhof
Tegen deze achtergrond is het noodzakelijk dat Nederland zich eveneens uitspreekt tegen voorstellen om het Internationaal Strafhof op te heffen of zijn functioneren wezenlijk te ondermijnen. Het gaat hier immers niet om geoorloofde kritiek op een instelling maar om het vernietigen van de instelling omdat zijn werk politiek ongewenst wordt gevonden.

Een moment om kleur te bekennen
Naast de juridische verplichtingen is dit ook een principiële keuze. Willen wij een internationale rechtsorde waarin regels voor iedereen gelden? Of accepteren wij een wereld waarin machtige staten kunnen bepalen welke rechtsregels wel en niet van toepassing zijn?

Willen wij dat slachtoffers van oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid uitzicht houden op gerechtigheid? Of laten wij internationale rechtspraak verdwijnen zodra zij politiek ongemakkelijk wordt? Nederland heeft decennialang geïnvesteerd in de internationale rechtsorde. Het is niet geloofwaardig om ons land als hoofdstad van vrede en recht te presenteren om vervolgens als gastland van het Internationaal Strafhof de overeengekomen verplichtingen te verzaken wanneer de onafhankelijkheid van internationale rechtspraak onder druk staat.

Juist nu moet Nederland laten zien waar het voor staat.

Niet voor één land.
Niet voor één politieke partij.
Niet voor één conflict.

Maar voor een beginsel dat groter is dan de politiek van vandaag en dat na een lange politieke strijd en een eeuw van miljoenen slachtoffers van de meest gruwelijke oorlogsmisdaden, in 1998 eindelijk tot de oprichting van het Internationaal Strafhof heeft geleid. Dat beginsel - dat oorlogsmisdaden gepleegd door wie dan ook niet straffeloos mogen blijven - is in de preambule van het Statuut van Rome van 17 juli 1998 als volgt vastgelegd:

Conscious that all peoples are united by common bonds, their cultures pieced together in a shared heritage, and concerned that this delicate mosaic may be shattered at any time**,**

Mindful that during this century millions of children, women and men have been victims of unimaginable atrocities that deeply shock the conscience of humanity,

Recognizing that such grave crimes threaten the peace, security and well-being of the world,

Affirming that the most serious crimes of concern to the international community as a whole must not go unpunished and that their effective prosecution must be ensured by taking measures at the national level and by enhancing international cooperation,

Determined to put an end to impunity for the perpetrators of these crimes and thus to contribute to the prevention of such crimes,

Recalling that it is the duty of every State to exercise its criminal jurisdiction over those responsible for international crimes,

Reaffirming the Purposes and Principles of the Charter of the United Nations, and in particular that all States shall refrain from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any State, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations,

Emphasizing in this connection that nothing in this Statute shall be taken as authorizing any State Party to intervene in an armed conflict or in the internal affairs of any State,

Determined to these ends and for the sake of present and future generations, to establish an independent permanent International Criminal Court in relationship with the United Nations system, with jurisdiction over the most serious crimes of concern to the international community as a whole,

Emphasizing that the International Criminal Court established under this Statute shall be complementary to national criminal jurisdictions,

Resolved to guarantee lasting respect for and the enforcement of international justice,

Het probleem is erkend door onze minister-president, die op 24 september bij de 81e Algemene Vergadering van de Verenigde Naties zei "*Now, with the ICC under attack, the writing is truly on the wall. After all, how can you possibly be opposed to prosecuting the very worst crimes? I believe there can be only one response. To say: hands off the ICC, and all those other institutions that protect the international legal order.*"[1] Echter, er zijn nog geen concrete stappen hieraan verbonden en er moet voor worden gewaakt dat dit niet slechts woorden blijven. Mocht de Nederlandse regering volharden in het ontwijken van haar concrete verplichtingen en algemene plichten onder het Statuut van Rome en het Zetelverdrag, dan verwordt de preambule van Statuut van Rome tot een holle frase en dreigt straffeloosheid wederom de norm te worden.

Een duidelijke Nederlandse stem

Wij roepen de Nederlandse regering daarom op om:

- Haar verplichtingen onder het Zetelverdrag serieus te nemen en om deze na te komen;
- De door de Verenigde Staten opgelegde en aangekondigde sancties tegen medewerkers van het Internationaal Strafhof en aanverwante mensenrechtenorganisaties krachtig en publiekelijk te veroordelen;
- Duidelijk te maken dat politieke of economische vergelding tegen rechters, aanklagers en medewerkers vanwege hun werkzaamheden onaanvaardbaar is;
- De onafhankelijkheid van het Internationaal Strafhof en zijn personeel actief te beschermen;
- Zich te verzetten tegen iedere poging het Internationaal Strafhof op te heffen of structureel te verzwakken;
- De verplichtingen van Nederland onder het Statuut van Rome volledig na te leven en de effectieve werking van het Hof te ondersteunen;
- De bescherming van mensenrechten en de bestrijding van straffeloosheid centraal te blijven stellen in het Nederlandse buitenlandse beleid;
- Binnen de Europese Unie en de Verenigde Naties actief steun te zoeken voor de onafhankelijkheid van het Internationaal Strafhof;
- Duidelijk te maken dat het internationaal recht universeel moet worden toegepast en niet afhankelijk mag zijn van politieke macht of geopolitieke bondgenootschappen.

Hoogachtend,

Het bestuur van het Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten

[1] Toespraak minister-president Jetten, 24 september 2026, 81ste Algemene Ledenvergadering van de Verenigde Naties, https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2026/09/24/toespraak-mp-jetten-tijdens-de-algemene-vergadering-van-de-vn-2026